

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

17. november 2011 *

Kohtuasjas C-412/10,

mille ese on ETLT artikli 267 alusel High Court of Justice'i (Queen's Bench Division) (Ühendkuningriik) 27. juuli 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. augustil 2010, menetluses

Deo Antoine Homawoo

versus

GMF Assurances SA,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees J.-C. Bonichot, kohtunikud A. Prechal, K. Schiemann, C. Toader (ettekandja) ja E. Jarašiūnas,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikus menetluses ja 14. juuli 2011. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Deo Antoine Homawoo, esindajad: J. Dingemans, *QC, advocate* M. Zurbrugg ja *advocate* K. Deal ning *solicitor* I. Mitchell,

- GMF Assurances SA, esindajad: N. Paines, *QC, advocate* P. Janusz ning *solicitor* S. Ball ja *solicitor* P. Thomas,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: L. Seeboruth,

- Kreeka valitsus, esindajad: G. Karipsiadis ja T. Papadopoulou,

– Euroopa Komisjon, esindaja: M. Wilderspin,

olles 6. septembri 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- ¹ Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II) (ELT L 199, lk 40, edaspidi „määrus”) artikleid 31 ja 32 koostoimes ELTL artikliga 297.
- ² See taotlus esitati seoses vaidlusega, mille pooled on Ühendkuningriigis elav D. A. Homawoo, kes sai Prantsusmaal viibimise ajal liiklusõnnetuses vigastada, ja Prantsusmaal asutatud kindlustusselts GMF Assurances SA (edaspidi „GMF”).

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Määruse põhjendused 6, 13, 14 ja 16 on sõnastatud järgmiselt:

„(6) Selleks et muuta kohtuvaidluste tulemused prognoositavaks, parandada õiguskindlust ja kohtuotsuste vaba liikumist, loob siseturu nõuetekohane toimimine vajaduse selle järele, et liikmesriikide kollisiooninormid sisaldaksid samu pidemeid kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks, olenemata sellest, millises riigis on kohtule hagi esitatud.

[...]

(13) Ühtsete normidega, mida kohaldatakse olenemata sellest, millisele õigusele nad viitavad, võib vältida ühenduse vaidluspoolte vahelise konkurentsi moonutamise ohtu.

(14) Õiguskindluse nõue ja üksikjuhtumite õiglase kohtlemise vajadus on õiguse valdkonna olulised osad. [...]

[...]

(16) Ühtsed normid peaksid suurendama kohtuotsuste prognoositavust ning tagama mõistliku tasakaalu väidetavalt vastutava isiku ja kahju kannatanud isiku huvide vahel. [...]"

4 Määruse artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Kui käesolevas määruses pole sätestatud teisiti, kohaldatakse kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva lepinguvälise võlasuhte suhtes selle riigi õigust, kus kahju tekib, olenemata sellest, millises riigis kahju põhjustanud sündmus aset leidis, ning olenemata sellest, millises riigis või millistes riikides ilmnevad nimetatud sündmuse kaudsed tagajärjed.”

5 Määruse artikkel 15 „Kohaldatava õiguse reguleerimisala” sätestab:

„Vastavalt käesolevale määrusele lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õigusega reguleeritakse eelkõige järgmiseid küsimusi:

[...]

c) kahjude või taotletavate kahjuhüvitisnõuete olemasolu, laad ja hinnang nende suuruse kohta;

[...]"

- 6 Määruse artikkel 28 „Seos kehtivate rahvusvaheliste konventsioonidega” sätestab:

„1. Käesolev määrus ei piira selliste rahvusvaheliste konventsioonide kohaldamist, mille osalisteks käesoleva määruse vastuvõtmise ajal on üks või mitu liikmesriiki ning milles on sätestatud lepinguväliste võlasuhetega seotud kollisiooninormid.

2. Käesolev määrus on siiski ülimuslik konventsioonide suhtes, mis on sõlmitud üksnes kahe või enama liikmesriigi vahel, sellisel määral, mil need konventsioonid käsitlevad käesoleva määrusega reguleeritud küsimusi.”

- 7 Määruse artikkel 29, mis käsitleb konventsioonide loetelu, sätestab lõikes 1:

„Liikmesriigid teatavad 11. juuliks 2008 komisjonile artikli 28 lõikes 1 osutatud konventsioonide loetelu. Pärast nimetatud kuupäeva teatavad liikmesriigid komisjonile kõigist nende konventsioonide denonsseerimistest.”

- 8 Määruse artikli 30 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Komisjon esitab hiljemalt 31. detsembriks 2008 Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele uuringu olukorra kohta eraelu puutumatus ja isiklike õiguste rikkumisest tulenevate lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas, võttes arvesse eeskirju, mis on seotud

ajakirjandusvabadusega ja sõnavabadusega meedias, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiviga 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta [EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355] seotud kollisiooniküsimusi.”

- 9 Määruse artikkel 31 „Ajaline kohaldatavus” sätestab:

„Käesolevat määrust kohaldatakse kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis toimuvad pärast selle jõustumist.”

- 10 Määruse artikkel 32 „Kohaldamiskuupäev” sätestab:

„Käesolevat määrust kohaldatakse alates 11. jaanuarist 2009, välja arvatud artikkel 29, mida kohaldatakse alates 11. juulist 2008.”

Siseriiklik õigus

- 11 Eelotsusetaotlusest nähtuvalt on lepinguvälist kahju puudutavad Inglise õiguse kollisiooninormid esitatud 1995. aasta rahvusvahelise eraõiguse seaduse (muud sätted) (Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act) III osas ning need näevad ette, et kohaldatav on selle riigi õigus, kus kahju põhjustanud sündmus toimub.

Kehavigastustega seoses sätestab selle seaduse artikli 11 lõike 2 punkt a, et kohaldatav on selle koha õigus, kus isik viibis kannatada saamise ajal.

- 12 Nimetatud 1995. aasta seaduse artikkel 15A, mis lisati 2008. aasta määrusega lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Inglismaa, Wales ja Põhja-Iirimaa) (Law applicable to Non-Contractual Obligations (England and Wales and Northern Ireland) Regulations 2008, SI 2008, nr 2986), sätestab, et seaduse III osa ei ole üheski osas „kohaldatav selleks, et mõjutada nende lepinguvälise kahjuga seotud küsimuste lahendamist, mis on ette nähtud lahendamiseks [määruse] alusel”.
- 13 Kahju hindamise osas on Inglise kohtupraktikas, nimelt House of Lordsi otsuses kohtuasjas *Harding vs. Wealands* ((2007) 2 AC 1) sedastatud, et hüvitatava kahju hindamine on menetluslik küsimus, mida reguleerib Inglise õigus kui *lex fori*.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 14 D. Homawoo sai 29. augustil 2007 Prantsusmaal viibides kannatada liiklusõnnetuses, mille põhjustas mootorsõiduk, mille juht oli kindlustatud selles liikmesriigis asutatud äriühingus GMF.
- 15 D. Homawoo algatas 8. jaanuaril 2009 High Court of Justice'is eelkõige GMF-i vastu menetluse kehavigastuste ja kaudsete kahjude hüvitamiseks.

- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtus väitis põhikohtuasja hageja, et kahjude hindamist reguleerib Inglise õigus, mis on põhikohtuasjale kohalduvate *lex fori* kollisiooninormidega määratud õigus. Ta leidis nimelt, et määrus ei ole ajaliselt kohaldatav, sest vastavalt määruse artiklitele 31 ja 32 ei kohaldu määrus kahju põhjustanud sündmustele, mis nagu antud juhul on toimunud enne 11. jaanuari 2009, mis on ette nähtud määruse jõustumise kuupäevaks. Teise võimalusena märkis ta, et määrus ei kohaldu kahju tekitamise kuupäevast sõltumata, kui vastav menetlus on algatatud enne seda kuupäeva.
- 17 GMF ei eitanud hageja hüvitisnõude põhjendatust, kuid märkis, et vastavalt määruses sätestatud kollisiooninormidele peaks kahju hindamist reguleerima Prantsuse õigus. GMF oli nimelt seisukohal, et ELTL artiklis 297 sätestatu kohaselt jõustus määrus kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas. Järelikult on määrus põhikohtuasjas kohaldatav, kuna kahju põhjustanud sündmus toimus pärast seda kuupäeva ja siseriiklikul kohtul paluti kohaldatav õigus kindlaks määrata pärast 11. jaanuari 2009.
- 18 High Court of Justice leiab esiteks, et määruse artikkel 32 ei viita kohtusse pöördumise ega kohtulahendi kuulutamise kuupäevale ning järelikult ei ole õigustatud määruse niisugune tõlgendus, et määrus on kohaldatav hagidele, mis on esitatud pärast selles sättes ette nähtud kuupäeva. Teiseks märgib ta, et tõlgendus, mille järgi on määrus kohaldatav kahju põhjustanud sündmustele, mis toimusid pärast 11. jaanuari 2009, võimaldaks tagada õiguskindluse, sest see võimaldaks määrata kindla kuupäeva, seostamata seda kohtumenetluse algatamisega. Määruse artikli 31 sõnastust silmas pidades kahtleb ta siiski sellise tõlgenduse võimalikkuses.

¹⁹ Neil asjaoludel otsustas High Court of Justice menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse] artikleid 31 ja 32 koostoimes ELTL artikliga 297 tuleb tõlgendada selliselt, et nende kohaselt tuleb siseriiklikul kohtul kohaldada [seda] määrust, eelkõige selle artikli 15 punkti c, juhul kui kahju põhjustanud sündmus toimus 29. augustil 2007?

2. Kas esimesele küsimusele antavat vastust mõjutab üks järgmistest asjaoludest:

i) kahju hüvitamise nõudmise menetlus algatati 8. jaanuaril 2009;

ii) siseriiklik kohus polnud kohaldatavat õigust kindlaks määranud enne 11. jaanuari 2009?”

Eelotsuse küsimused

²⁰ Nende küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt teada, kas määruse artikleid 31 ja 32 koostoimes ELTL artikliga 297 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklikul kohtul tuleb kohaldada määrust üksnes sellistele kahju põhjustanud sündmustele, mis on toimunud pärast

11. jaanuari 2009, ning kas kahjuhüvitist puudutava menetluse algatamise kuupäeval ja kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kuupäeval selle kohtu poolt, kuhu esitati hagi, on tähendust määruse ajalise kohaldamisala kindlaksmääramisel.

- 21 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamiseks tuleb käesolevas asjas analüüsida kahte määruse sätet, et teha kindlaks, milline on määruse jõustumise kuupäev ja milline on kuupäev, millest alates on määrus kohaldatav.
- 22 Mis puudutab jõustumiskuupäeva, siis olgu meenutatud, et ELTL artikli 297 lõike 1 kolmanda lõigu kohaselt jõustuvad seadusandlikud aktid neis kindlaks määratud kuupäeval või selle puudumisel kahekümnendal päeval pärast Euroopa Liidu Teatajas avaldamist.
- 23 Antud juhul ei ole määruses jõustumiskuupäeva sõnaselgelt kindlaks määratud, kuid esiteks sisaldab määrus artiklit 31 „Ajaline kohaldatavus”, mille järgi kohaldatakse määrust kahju põhjustanud sündmuste suhtes, mis toimuvad pärast selle jõustumist, ning teiseks artiklit 32 „Kohaldamiskuupäev”, mille järgi kohaldatakse määrust alates 11. jaanuarist 2009, välja arvatud üks artikkel, mis ei ole põhikohtuasjas kõne all.
- 24 Sellega seoses olgu märgitud, et seadusandja võib eristada vastuvõetava akti jõustumise kuupäeva ja kohaldamise kuupäeva, määrates teise kuupäeva hilisemale ajale kui esimese. Eelkõige saab seeläbi võimaldada akti jõustumise ja sellest tulenevalt liidu õiguskorra osaks saamise järel täita liikmesriikidel ja liidu institutsioonidel selle akti alusel eelkohustusi, mis neil lasuvad ja mille täitmine on tingimata vajalik, et kohaldada hiljem akti kõigile õigussubjektidele, kellele see on suunatud.

- 25 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 21 märgib, on seadusandja niiviisi toimunud paljude õigusaktide puhul, mis on vastu võetud tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonnas, mille hulgas on ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma I) (ELT L 177, lk 6).
- 26 Vaidlust ei ole selles, et määruse jõustumise kuupäeva ei ole kindlaks määratud ei artiklis 31 ega artiklis 32.
- 27 Artikli 32 pealkirja kolm keeleversiooni siiski tõepoolest viitavad jõustumisele („Inwerkingtreding”, „Data intrării în vigoare” ja „Entrada en vigor”). Kuid isegi neis kolmes keeleversioonis on artikli sisus viidatud 11. jaanuarile 2009 kui määruse kohaldamise kuupäevale.
- 28 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 39 märgib, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et ühetaolise tõlgendamise vajadus välistab kahtluse korral õigusnormi teksti arvessevõtmist eraldivõetuna, ning nõuab vastupidi selle tõlgendamist ja kohaldamist teistes ametlikes keeltes koostatud versioonidest lähtuvalt (vt eelkõige 12. juuli 1979. aasta otsus kohtuasjas 9/79: Koschniske, EKL 1979, lk 2717, punkt 6, ja 10. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-199/08: Eschig, EKL 2009, lk I-8295, punkt 54).
- 29 Võttes antud juhul arvesse sätte sisu, mis langeb kokku kõigis keeleversioonides, tuleb asuda seisukohale, et artikkel 32 määrab kindlaks määruse kohaldamise kuupäeva, mitte selle jõustumise kuupäeva.

- 30 Sellest järeldub, et määruse jõustumise kuupäeva kindlaks määrava erisätte puudumisel tuleb jõustumiskuupäev määrata ELTL artikli 297 lõike 1 kolmandas lõigus sisalduva üldreegli kohaselt. Kuna määrus avaldati Euroopa Liidu Teatajas 31. juulil 2007, jõustus see kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist ehk 20. augustil 2007.
- 31 Niisugust järeldust kinnitab asjaolu, et määrus pani liikmesriikidele ja komisjonile alates sellest kuupäevast teatavaid kohustusi. Määruse artikli 29 kohaselt pidid liikmesriigid enne määruse kohaldamise kuupäeva, täpsemalt 11. juuliks 2008 teatama komisjonile sellealastest rahvusvahelistest konventsioonidest, mille osalisteks nad on, ja komisjon pidi avaldama nende konventsioonide loetelu Euroopa Liidu Teatajas.
- 32 Määruse artikli 30 lõike 2 kohaselt pidi komisjon esitama hiljemalt 31. detsembriks 2008 parlamendile, nõukogule ning majandus- ja sotsiaalkomiteele uuringu lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas. Niisiis tuli need kohustused täita enne 11. jaanuari 2009 – kuupäev, mis on artiklis 32 ette nähtud selle määruse kohaldamiseks kõigi õigussubjektide suhtes.
- 33 Neil asjaoludel ei saa määruse artiklit 31, mis vastavalt selle pealkirjale käsitleb „ajalist kohaldatavust”, tõlgendada artiklis 32 kindlaks määratud kohaldamiskuupäeva ehk 11. jaanuari 2009 arvestamata. Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et määruse artikli 31 alusel kohaldub määrus kahju põhjustanud sündmustele, mis on toimunud alates sellest kuupäevast.

- 34 Niisugune tõlgendus on ainus, mis vastavalt määruse põhjendustele 6, 13, 14 ja 16 võimaldab tagada määruse eesmärkide täieliku saavutamise, st tagada kohtuvaidluste tulemuste prognoositavuse, õiguskindluse kohaldatava õiguse osas ja määruse üheaolise kohaldamise kõigis liikmesriikides.
- 35 Nende eesmärkide saavutamine oleks aga ohus, kui määrust kohaldataks sündmustele, mis on toimunud jõustumiskuupäeva ja artiklis 32 kindlaks määratud kuupäeva vahelisel ajal. Nagu märkisid põhikohtuasja hageja, Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon, ei ole nimelt välistatud, et kahte samal kuupäeval enne 11. jaanuari 2009 toimunud sündmust võib reguleerida erinev õigus sõltuvalt sellest, mis kuupäeval algatati menetlus kahjuhüvitise nõudmiseks või mis kuupäeval määras kohus, kuhu esitati hagi, kindlaks kohaldatava õiguse. Veel enam – kohustusi, mis tulenevad sündmusest, mis on tekitanud kahju samas kohas mitmele isikule, võib reguleerida erinev õigus sõltuvalt erinevate kohtumenetluste lõppemisest.
- 36 Seega ei ole ei kohtuasja algatamise kuupäeval ega siseriikliku kohtu poolt kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kuupäeval tähendust määruse ajalise kohaldamisala kindlaksmääramisel. Nagu nähtub määruse artiklist 31, on kahju põhjustanud sündmuse toimumise hetk ainus hetk, mida tuleb arvesse võtta.
- 37 Seetõttu tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse artikleid 31 ja 32 koostoi- mes ELTL artikliga 297 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklikul kohtul tuleb kohaldada määrust üksnes sellistele kahju põhjustanud sündmustele, mis on toimunud pärast 11. jaanuari 2009, ning kahjuhüvitist puudutava menetluse algatamise kuupäeval ja kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kuupäeval selle kohtu poolt, kuhu esitati hagi, ei ole määruse ajalise kohaldamisala kindlaksmääramisel tähendust.

Kohtukulud

- ³⁸ Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulud, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. juuli 2007. aasta määruse (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II) artikleid 31 ja 32 koostoimes ETL artikkeliga 297 tuleb tõlgendada nii, et siseriiklikul kohtul tuleb kohaldada määrust üksnes sellistele kahju põhjustanud sündmustele, mis on toimunud pärast 11. jaanuari 2009, ning kahjuhüvitist puudutava menetluse algatamise kuupäeval ja kohaldatava õiguse kindlaksmääramise kuupäeval selle kohtu poolt, kuhu esitati hagi, ei ole määruse ajalise kohaldamisala kindlaksmääramisel tähendust.

Allkirjad